

AŠ MANAU

Šiame numeryje:

**ES atsakas karui Ukrainoje – p. 2
Ukrainos narystės ES klausimas – p. 10**

Naujienlaiškį rengia: Kritinio mąstymo institutas „Aš manau“

Naujienlaiškio partneriai:

I ES atsakas karui Ukrainoje

Rusija 2014 m. aneksavo Ukrainos Krymo pusiasalį ir nuo 2014 m. rėmė kovos veiksmus Rytų Ukrainoje. Vakarų susirūpinimas dėl galimo karo sustiprėjo pernai pavasarį, kai pasirodė informacija apie Rusijos karinių pajėgų telkimą prie Rytų Ukrainos sienos. Tačiau vis viltasi, kad karinės invazijos bus išvengta. Grėsmei vis didėjant, bandyta susidariusią situaciją spręsti diplomatinėmis priemonėmis ir kalbėtis su Putinu. JAV prezidentas J. Bidenas vis pranešdavo apie augančią grėsmę. Tuo metu Prancūzijos prezidentas E. Macronas ėmėsi tarpininko vaidmens ir vyko kalbėtis į Rusiją, taip pat vykdė pokalbius telefonu. 2022 m. vasario 16 d. EP nariai pritarė siūlymui skirti skubią 1,2 milijardo eurų makro-finansinę paramą Ukrainai, siekdami sustiprinti šalies atsparumą didelės krizės atveju.

Sausio mėn. ženkliai išaugus Rusijos kariuomenės skaičiui aplink Ukrainą, Europos Sąjungos institucijos ir valstybės narės pradėjo skubiai ruošti galimoms sankcijoms Rusijai, siekiant atgrasyti Rusiją nuo Ukrainos puolimo ir kad būtų pasiruošusios atsakyti sankcijomis, jei puolimas įvyktų. Vasario 23 d. dieną buvo įvestas pirmasis sankcijų Rusijai paketas (kaip atsakas į Rusijos sprendimą pripažinti „Donecko ir Luhansko respublikas“).

Vasario 24 d. rytą Rusija atakavo Ukrainą. Tik prasidėjus invazijai, ES valstybės iškart pasmerkė tokį Rusijos žingsnį. Kitos dienos rytą ES paskelbė įvedanti naujas sankcijas Rusijai, kurios buvo netaikytos į finansinį, energetikos ir transporto sektorius bei vizų išdavimo tvarką, taip pat griežtinama eksporto kontrolė.

Nepaisant sankcijų, Rusijos pradėtas karas prieš Ukrainą nesustojo, išaugo ir Baltarusijos vaidmuo leidžiant Rusijai pasinaudoti Baltarusijos teritorija puolant Ukrainą. Karui tęsiantis, ES ėmėsi dar griežtesnių sankcijų, skirtų Rusijai ir Baltarusijai, konkrečiai Putinui ir jo artimiausiam draugų-verslininkų ir jų šeimų ratui. Sankcijos taip pat palietė pagrindines agresorių valstybines ir privačias įmones, bankus, įvairius ekonominius sektorius, pirmiausia – energetikos sektorių. Sankcijomis siekiama kuo stipresnio ekonominio poveikio kriminaliniam Putino režimui. Tuo pačiu siekiama izoliuoti Rusiją ir Baltarusiją tarptautinėse organizacijose, atsisakyti bendradarbiavimo su jomis įvairiuose politiniuose, finansiniuose, kultūriniuose formatuose, taip demonstruojant, kad agresorių veiksmai netoleruojami.

Didžiausia diskusija kilo dėl Rusijos atjungimo nuo SWIFT sistemos. Tam iš pat pradžių nepritarė Vokietija, buvo laukiama, kol ji pasiruoš šiam žingsniui, nes turėjo įsipareigojimų dėl atsiskaitymo už žaliavas. Kovo 2 d. keli svarbiausi Rusijos bankai buvo atjungti nuo SWIFT sistemos. Iki šiol Iranas buvo vienintelė valstybė, kuri buvo šia priemone sankcionuota 2012 m. Tuomet Irano tarptautinė prekyba iš esmės sustojo – sumenko maždaug trečdaliu.

Dabar jau priimtos sankcijų priemonės – tai griežčiausi ES istorijoje pasitelkti ribojimai kitai valstybei. Taip pat tai pirmas kartas, kai ES ėmėsi finansuoti Ukrainos ginkluotės įsigijimus (vertė - 1 mlrd. Eur). Niekada anksčiau ES bendros karinės pagalbos ginklais nėra teikusi.

Jau patvirtinti keturi ES sankcijų priemonių rinkiniai:

2022 m. vasario 23 d. ES priėmė pirmąjį priemonių rinkinį, kurį sudarė:

- tikslinės ribojamosios priemonės konkreitiems asmenims (apimančios finansinius ribojimus bei galimybes keliauti),
- ekonominių santykių su Rusijos okupuotomis ir Ukrainos vyriausybės nekontroliuojamomis Donecko ir Luhansko apskričių teritorijomis apribojimai,
- finansiniai apribojimai Rusijai patekti į ES kapitalo ir finansų rinkas.

2022 m. vasario 25 d. ES priėmė antrąjį priemonių rinkinį, kurį sudarė:

- individualios sankcijos, be kita ko, Vladimirui Putinui, Sergejui Lavrovui ir Rusijos Valstybės Dūmos nariams (turto įšaldymas bei ribojimai keliauti),
- ekonominės sankcijos (apima finansų, energetikos, transporto ir technologijų sektorius, taip pat vizų politiką).

2022 m. vasario 28 d. ir kovo 2 d. ES priėmė trečiąjį priemonių rinkinį, kurį sudarė:

- įrangos ir reikmenų tiekimas Ukrainos ginkluotosioms pajėgoms pagal Europos taikos priemonę,
- draudimas visų rūšių Rusijos oro vežėjams skristi per ES oro erdvę ir patekti į ES oro uostus,
- sandorių su Rusijos centriniu banku draudimas,
- draudimas tam tikriems Rusijos bankams naudotis SWIFT sistema,
- valstybinių žiniasklaidos priemonių „Russia Today“ ir „Sputnik“ transliavimo veiklos Europos Sąjungoje sustabdymas,
- individualios ir ekonominės sankcijos Baltarusijai.

2022 m. kovo 9 d. ES priėmė naujas priemones:

- uždrausta trims Baltarusijos bankams naudotis SWIFT sistema,
- uždrausti sandoriai su Baltarusijos centriniu banku,
- apriboti finansiniai srautai iš Baltarusijos į ES,
- uždrausta tiekti euro banknotus Baltarusijai,
- apribotas jūrų navigacijos ir radijo ryšio technologijų eksportas į Rusiją,
- sankcijos pritaikytos dar 160 asmenų.

Kartu ES atsakas pasireiškė ne tik sankcijomis, bet ir humanitarine pagalba. ES reagavo į nuolat kintančią situaciją aktyvuodama laikinąją apsaugą nuo karo bėgantiems asmenims, skirdama paramą su Ukrainos pabėgėliais dirbančioms Jungtinių Tautų pabėgėlių agentūrai ir Raudonajam Kryžiui, taip pat skyrė 500 mln. eurų humanitarinei pagalbai. Lietuvoje vyksta ne viena paramos Ukrainai iniciatyva, visa tai koordinuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija.

Taip pat ES vadovai nuolat strateguoja, kaip stiprinti ES gynybos pajėgumus, mažinti energetinę priklausomybę, visų pirma nuo Rusijos dujų, naftos ir anglies, ir sukurti tvirtesnę ekonominę bazę. ES pasirūpino, kad Ukrainos ir Moldovos elektros tinklai taptų visiškai sinchronizuoti su kontinentinės Europos tinklais. Tai svarbu, nes net ir viena Rusijos raketa galėjo sunaikinti svarbią infrastruktūros dalį ir nutraukti elektros energijos tiekimą.

Pabėgėlių atžvilgiu su išskirtiniu spaudimu susiduria Ukrainos kaimynės: Lenkija, Vengrija, Slovakija, Rumunija ir Moldova. Lietuvoje pabėgėlių jau registruota 28 754 (kovo 23 d. duomenys), iš Ukrainos buvo priversti išvykti apie 3,5 mln. žmonių. Raudonojo Kryžiaus teigimu, humanitarinės pagalbos poreikis augs – per atvyksta beveik po tūkstantį naujų pabėgėlių, kurie dažnai neturi ir būtiniausių higienos priemonių. Visą informaciją apie karo pabėgėlių iš Ukrainos priėmimą Lietuvoje galite rasti Lietuvos Vyriausybės tinklapyje. Informacija apie ES paramą Ukrainai publikuojama čia.

Jeigu norite suteikti pagalbą, bet nežinote kaip, siūlome šias galimybes:

Organizacija „Maži bet stiprūs“ rūpinasi pagalba žmonėms, nukentėjusiems nuo karinių konfliktų ir stichinių nelaimių.

Blue / Yellow for Ukraine grupė, teikianti konkrečią pagalbą Ukrainos kariams.

„Stiprūs kartu“, padėsiantys koordinuoti prieglobsčio teikimą Ukrainos pabėgėliams.

Tarptautinis Labdaros ir paramos fondas „Pagalbos sparnas“.

Lietuvos Raudonasis Kryžius renka lėšas dėl karo Ukrainoje namus paliekantiems ukrainiečiams.

Aukok.lt renka lėšas vaikams ir šeimai, taip pat emocinei ir krizinei pagalbai.

Kviečia registruotis galinčius priimti Ukrainos gyventojų augintinius.

Daugiau paramos galimybių galite rasti čia.

**Ramūnas
Vilpišauskas**

/ VU TSPMI Jean Monnet profesorius

Sunkus Europos Sąjungos virsmas geopolitine veikėja

Kokia kita priežastis, jei ne Rusijos pradėtas karas ties Rytinėmis ES sienomis turėtų paskatinti ES imtis geopolitinio vaidmens, apie kurį jau senokai kalba jos institucijos. Pastarosiomis savaitėmis ES šalyse, ypač Vokietijoje, įvyko reikšmingų pokyčių. Tačiau nepaisant vis labiau supanašėjančio ES šalių požiūrio į išorės grėsmes, vieningą atsaką ir toliau riboja skirtingos jų ekonominės priklausomybės bei į konsensusą orientuotas ES sprendimų priėmimas.

ES institucijos ir ypač ši Europos Komisija jau keletą metų akcentuoja, kad ES turi tapti geopolitine veikėja. Pirmoje savo spaudos konferencijoje 2019 m. pabaigoje, naujos sudėties Europos Komisijos vadovė Ursula von der Leyen paskelbė, kad ji vadovaus „geopolitinei komisijai“. Šis pažadas reiškė

siekį skirti daugiau dėmesio ES išorės santykiams ir stiprinti ES vaidmenį pasaulyje, kuriame matoma didžiųjų galių konkurencija, ypač didinant ES įtaką savo kaimynystėje.

Įdomu, kad tada ES darbotvarkėje buvo svarstomas ir taip labai menko finansavimo iš planuojamo septynmečio ES biudžeto išorės sienų apsaugai ir gynybai mažinimas, kurį siūlė tuo metu Tarybai pirmininkavusi Suomija, bei svarstymai, ar pradėti derybas dėl narystės su Albanija ir Šiaurės Makedonija, kam priešinosi Prancūzija ir kai kurios kitos ES šalys. Beje, laikotarpis nuo Albanijos ir Šiaurės Makedonijos pripažinimo kandidatėmis tapti ES narėmis iki Europos Komisijos pasiūlyto derybų dėl narystės starto truko keliolika metų. O net ir Komisijai pasiūlius pradėti derybas dėl narystės su šiomis Vakarų Balkanų šalimis, procesas toliau strigo dėl ES šalių nesutarimo.

Keliamės į 2022 m. kovo mėnesį. Politinės nuotaikos gynybos finansavimo klausimais ES valstybėse pastebimai keičiasi. Tai labiausiai matoma Vokietijoje, kurios vyriausybė paskelbė reikšmingai didinsianti biudžeto išlaidas gynybai bei suteiksianti pagalbą ginklais Rusijos agresijai besipriešinančiai Ukrainai. Panašius ketinimus deklaravo ir daugiau ES valstybių, kurių išlaidos gynybai iki šiol nesiekė 2 proc. BVP. Europos Komisija paskelbė siūlysianti skirti iš ES biudžeto 500 mln. eurų Ukrainos gynybos reikmėms. Be to, ES šalys greitai ir koordinuotai įvedė eilę ekonominių ir finansinių sankcijų Rusijos pareigūnams, Krekliui artimiems verslininkams, įmonėms ir finansų institucijoms.

Šios sankcijos, kartu su panašiomis priemonėmis, kurias pritaikė JAV, Jungtinė Karalystė, Kanada, Japonija ir kitos Vakarų demokratijos, jau daro įtaką Rusijos ekonomikai ir visuomenei. Tikėtina, jog šį kartą sankcijos ne tik grąžins Rusiją į planinės ekonomikos metu patirtą vartojimo prekių trūkumą, bet pakeis pačios globalios ekonominės ir politinės sistemos pobūdį. Šių pokyčių sparta ir pobūdis smarkiai priklausys nuo Kinijos laikysenos.

Tačiau grįžkime prie ES ir jos strateginės laikysenos, sprendžiant tolesnių santykių su Rusija bei Ukraina klausimus. Girdėjome ne vieną ES institucijų ir valstybių vadovų pasisakymą apie tai, kad dabar iš esmės pasikeitė Europos saugumo architektūra ir nebebus taip, kaip buvo iki šiol. Pirmosiomis Rusijos karo dienomis matėme įspūdingą Vakarų vienybę, įvardinant tai, kas vyksta, ir sutariant dėl bendro atsako. Tačiau pradėjus svarstyti strateginius geopolitinius klausimus vėl išryškėja įprasti ES šalių pozicijų skirtumai. Skirtingai nei JAV ir Jungtinė Karalystė, ES kol kas nesiima sankcijų, galinčių apriboti iškastinio kuro – naftos, gamtinių dujų, anglių – importą iš Rusijos. Priežastis aiški – kai kurioms ES šalims, pavyzdžiui, Vokietijai ar Italijai, tai reikštų dar labiau išaugusias energetinių išteklių kainas, nes trečdalis, o kai kuriais atvejais ir pusė jų importuojamo iškastinio kuro rūšių yra perkama iš Rusijos. Skirtingas ES šalių energetinės priklausomybės nuo Rusijos pobūdis lemia skirtingą jų manevro laisvę, didinant karo kainą Rusijai, o tada ES kaip prekybinės galios veikimas tampa sudėtingas.

Įprasti nesutarimai tarp ES šalių kyla ir dėl to, kaip finansuoti jau išaugusių energetikos kainų poveikį vartotojams bei didesnes išlaidas energetikos transformacijai ir šalių gynybai. Pietų Europos šalys ragina plėsti skolinimąsi ES vardu, kaip tai buvo nuspręsta 2020 m. reaguojant į COVID-19 pandemiją. Šiaurės Europos šalys siūlo persikirstyti pandemijos valdymui sukurto vienkartinio ekonomikos atsigavimo fondo išlaidų kryptis.

Svarstant ES pagalbą Ukrainai, pirmiausia matėme viešų nesusikalbėjimų dėl naikintuvų perdavimo Ukrainai. Skirtinga komunikacija vėliau tęsėsi dėl Europos Komisijos pasiūlymo padvigubinti 500 mln. eurų paramą Ukrainai, ką po neformalaus Europos vadovų susitikimo Versalyje skirtingai komentavo ES šalių vadovai. Toks Europos Komisijos entuziazmas siūlyti bendrus veiksmus net kai jiems nėra visų ES šalių pritarimo yra įprastas ES politikoje. Tačiau rimtos geopolitinės krizės atveju tokia komunikacija tik kelia sumaištį.

Kovo 11 d. paskelbtas ES vadovų sprendimas dėl Ukrainos prašymo stoti į ES perdavimo įvertinti Europos Komisijai, skirtingai nei paskubėjo pasidžiaugti Lietuvos prezidentas G. Nausėda, yra ne istorinis sprendimas, o ES biurokratinis minimumas. G. Nausėda savo vieša komunikacija apie jį atspindi įprastą ES šalių vadovams polinkį sureikšminti tuos sprendimus, kurie laikomi svarbiais savo šalies visuomenei. Jau dabar matomi ES šalių nesutarimai dėl Ukrainos narystės ES perspektyvos iš esmės atspindi skirtis dėl Vakarų Balkanų šalių stojimo į ES. Kai ateityje Europos Komisija pateiks, tikėtina, teigiamą nuomonę dėl ES narystės derybų su Ukraina, vėl pamatysime panašias diskusijas tarp ES šalių ir ilgą pozicijų derinimo procesą.

Tad ir neįprastomis geopolitinėmis aplinkybėmis, ES politinis procesas vyksta įprasta eiga. Tačiau tokia yra ES – jos pagrindas yra bendros taisyklės ir procedūros, o kai sprendžiami tokie svarbūs klausimai, jie yra sprendžiami konsensuso būdu. Tačiau įsibėgėjančios diskusijos Vokietijoje dėl iškastinio kuro importo iš Rusijos atsisakymo rodo, kad strateginiai pokyčiai ilgainiui gali įvykti. Ir jei karas užsitęs, jie gali užtrukti trumpiau nei iki 2027 m., ką dabar siūlo Europos Komisija. Tada ES iš tiesų taptų reikšmingu geopolitiniu veikėju.

Mažvydas Jastramskis

/ VU TSPMI docentas, politologas

2022 02 28

Karas Ukrainoje sukrečia, kelia beviltiškumo jausmą ir nerimą dėl broliškos tautos ateities.

Tačiau. Prašau jūsų nepasiduoti perdėtiems situacijos vertinimams ir emocijoms, kurios įtemptame informaciniame lauke nieko itin naudingo neduoda.

Pirma, taip, visi norėtume greitesnių, griežtesnių, efektyvesnių Vakarų veiksmų. Tarp retorikos ir praktikos yra praraja, tačiau ji mažėja. Yra teigiamų požymių apie Vokietijos, Italijos poziciją dėl SWIFT. Iš NATO valstybių, tarp jų - jau iš Prancūzijos, į Ukrainą juda ginklai, JAV paskelbė papildomą paramą. Putino agresiją Europoje jau smerkia net jo ištikimiausi gerbėjai, tokie kaip Čekijos prezidentas Zemanas. Ukraina laikosi, o Putinas užtikrintai slysta į visišką tarptautinę izoliaciją.

Laikykimės kartu. Tikėkimės geriausio ir nedidinkime nevilties. Situacija visiškai trapi, tačiau žingsniai į realią paramą Ukrainai jau yra daromi. O ji pati kovoja herojiškai ir laikosi.

Antra, suprantu, kad emocijų sukūryje norisi Lietuvos viduje aršiai rodyti jų klystkelius tiems, kurie abejojo karo realumu ir artumu. Kiek galima susilaikykime nuo to, išskyrus visiškai kraštutinius išverstaskūrizmo atvejus (kai atskaitos taškas - antivalstybinės veiklos) ir tolesnę kenkėjišką veiklą.

Bet mums tikrai prireiks visų patriotiškų, Ukrainos skausmą ir karo rimtumą suprantančių politikų, nesvarbu ar dešinėje, ar kairėje, nesvarbu, ar abejojusių vyriausybės sprendimais, ar ne. Mums reikia nacionalinės vienybės ir mums bus reikalingas kiekvienas, kuris supranta savo klaidas ir dabar yra mūsų ir Ukrainos pusėje. Gerbkime politikus, kurie daro labai reikalingą darbą, pasisakydami už Ukrainą tiems savo rinkėjams, kuriems gal kiltų abejonių.

O Volodymyras Zelenskis jau yra legenda. Pirmasis XXI a. Europos politinis lyderis, tapęs kontinento didvyriu, kad ir kaip baigtųsi karas. Ir taip, jis iš tiesų yra Tautos tarnas - žmogus, pačiu tvirčiausiu būdu realybėje įgyvendinęs savo paties sukurtą legendą.

Slava Ukraini.

///Bailūs Vakarai? Ar putino karo nusikaltimų bendrininkai?///

Pradedu atrodyti, kad taip.

Sankcijos putino nesustabdys, kad ir kokios jos būtų. Jų reikia, bet be išimčių, kokias matome dabar taikant SWIFT atjungimą ir paliekant nuošalyje energetikos sektorių bei jį aptarnaujančius bankus...

Karą sustabdyti gali tik karas, kuris jau prasidėjo. Nereikia apsimetinėti ir mėginti nuraminti savo sąžinę Ukrainai tiekiant tik ginklus ir dar pavėluotai. Už mus karą kariauja Ukrainos žmonės, jos vaikai pridenginėja mus nuo putino beprotybės.

Mantros kartojimas, kad NATO negali padėti Ukrainai jau skamba apgailėtinais ir rodo Vakarų bailumą.

Tai mato ir putinas. Nors ir mokomasi greitai, bet Vakarai vis dar nesupranta, kad Ukrainoje vyksta Europos karas. Jame arba dalyvauji ir kovoji su agresoriumi, arba stovėdamas ir stebėdamas, kaip jis naikina Ukrainą ir jos žmones, tampi karo nusikaltimų bendrininku. Taip. Bendrininku.

Jei nesustabdysime putino Ukrainoje, kariauti teks vis vien, bet jau mūsų šalyse.

Ukraina prašo realios pagalbos, o mes stebime TV ekranuose sprogdinamus gyvenamuosius kvartalus ir prisiekinėjame, kad „labai palaikome Ukrainą“.

Man gėda girdėti, kai NATO valstybių vadovai ir pareigūnai veblena, kad „negali veltis į konfliktą“, o Sirijoje, Libijoje, Afrikoje, Jugoslavijoje, Afganistane galėjome?

Šiandien Ukraina kovoja už savo tautos išlikimą ir Europos ramybę. Tai ar ir toliau tik stebėsime kaip naikinama nepriklausoma valstybė?

Slava Ukraini. Slava jos Didvyriams, kol kas tik jos didvyriams, nes kitų horizonte dar nesimato.

Ukrainos žurnalistas praneša, kad mieste Herosone po dviejų dienų prasidės badas. Badas. Charkivas greit pataps Sirija. Mariupolyje Rusijos kariai neleidžia evakuoti žmonių. Rusijos propaganda per televiziją meluoja, kad "Ukrainos nacionalistai neleidžia."

O ką mes? Pasidžiaugėm sankcijom ir, kad veiningi, o toliau - tylu. Humanitarinė katastrofa. Europos centre.

Mums aiškina, kad ES ir NATO žino, ką daro. Labai liūdna tendencija, kad Lietuvos politikai tyli ir nekritikuoja NATO ir ES neveiksnumo, tik Grybauskaitė kalba ir ją kritikuoja, nes "čia populizmas", nes "bus trečias pasaulinis karas." Gerai, Putinas kaip tik mėgsta visokius raštelius, jam patinka susirūpinimai ir patinka blefuoti tik su atominiu ginklu. Putiną galima nugalėti ne kompromisu - nes eilinis prancūzas niekada nesupras, kam jam ta Ukraina - nugalėti Putina reik ryžto ir kiaušų, arba mes, arba - jie. Tikėtis čia taikos yra kvaila: Putinas nepasitrauks, Ukraina nepasiduos.

Matome, kaip Ukraina ginasi ir laikosi, girdim, kad neoficialiai NATO teikia pagalbą. Matome krūvą savanorių, matome didelį entuziazmą. Bet aš nesuprantu, kaip pasaulis tai sustabdys, kaip? Kaip? Kaip galima sulaukyti agresorių, kuris supranta tik galią? Atimti jachtas iš oligarchų? Putinas apie tas jachtas nežinojo. Neįleisti visų Putino draugų į ES? Jiems seniai pochuoj. Realiai, ką supranta dabar Rusija, tai mūsų karinę techniką, kurią perduodame Ukrainai, bet to neužteks. Kalbėtis su teroristais neįmanoma. Arba ES ir NATO - jėga nugalė Putino Rusiją, arba ne. Trečio varianto nebėra. Nebus dviejų kėdžių, ant kurių galima patogiai sėdėti. Europai teks įžengti į karą, teks rizikuoti.

Užduotys darbu su mokiniais:

1. Aptarkite su mokiniais jų pirmą emocinę reakciją. Kokia ji buvo? Kokius jausmus jie išgyveno? Kaip keitėsi jų emocinė reakcija, savijauta ir mintys laikui bėgant, o karui tęsiantis?
2. Aptarkite, ką mokiniai darė sužinojus, kad Rusija puola Ukrainą. Ar kalbėjosi su šeima, draugais apie savo, Lietuvos saugumą? Ar tarėsi, o gal įsitraukė į pagalbos Ukrainos žmonėms teikimą?
3. Kur ieškojo informacijos? Kokiais šaltiniais pasitiki? Pakalbėkite apie šaltinių patikimumą, vykstantį informacinį karą. Kaip atpažinti patikimą informaciją?
4. Remiantis pateikta medžiaga, padiskutuokite, ką mokiniai mano apie ES atsaką karui Ukrainoje. Kurie aspektai juos sudomina labiausiai? Išplėtokite labiausiai įtraukiančią temą apie sankcijas, pabėgėlius ar kitą.
5. Aptarkite Lietuvos saugumo klausimą, akcentuojant narystę NATO. Vaikai turėtų jausti saugūs. Taip pat pakalbėkite apie mokyklos bendruomenę ir kaip rūpintumėtės vieni kitais.
7. Daugiau apie vaikų nerimą dėl karo ir kaip kalbėti su vaikais rasite Paramos vaikams centro [svetainėje](#).

II Ukrainos narystės ES klausimas

Ukrainos prezidentas Volodymyras Zelenskis kovo pradžioje pasirašė narystės prašymą, bet jį dar turės patvirtinti visos šalys ir Europos Komisija, o tai įprastai trunka metus ir daugiau. Klausimą dėl Ukrainos narystės Ukrainos prezidentas išskėlė Rusijai tik pradėjus karinę invaziją.

Pirmosiomis dienomis ES institucijos klausimą dėl Ukrainos narystės ES sutiko gana vangiai. Tačiau entuziazmas dėl Ukrainos narystės ypač išaugo tarp europarlamentarų po emocingo prezidento Volodymyro Zelenskio kreipimosi, jo šalyje tęsiantis Rusijos pradėtam karui. „Šiandien kalbu apie Ukrainos žmones, kurie moka brangiausią kainą gindami laisvę. Aš labai laimingas, matydamas tokį Europos Sąjungos šalių susivienijimą. Tačiau negalvoju, kad už tai turėsime sumokėti tokią didelę kainą“, – kreipdamasis į europarlamentarus sakė V. Zelenskis.

Kandidatės statusas reikštų, kad gali prasidėti sunkios ir ilgos derybos. Pavyzdžiui, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija ir Serbija – kandidatės jau keliolika metų. Į bloko plėtrą pastaraisiais metais skeptiškai žiūrėjo bent kelios Europos šalys, tarp jų – Nyderlandai, Belgija ir Prancūzija. Ukrainos narystės skeptikų vienas argumentų yra tas, kad šalies priėmimas būtų nesąžiningas Vakarų Balkanų atžvilgiu. Nors kandidatės statusas negarantuoja greitos narystės, ginčijamasi, kad ji jau tapdama kandidate turėtų atitikti keliamus kriterijus. Kiti sako, kad kandidatės statuso suteikimas parodytų ukrainiečių palaikymą, bei suteiktų jiems daugiau vilties, kovojant prieš Rusiją.

Lietuvos, Estijos ir Latvijos parlamentų pirmininkai kovo 8 d. paragino ES šalis kuo greičiau suteikti Ukrainai kandidatės į ES statusą, o kovo 10 d. Seimas dėl to vienbalsiai priėmė rezoliuciją. Baltijos šalių parlamentų pirmininkai pareiškė dėsiantys visas pastangas, kad eurointegracijos keliu einanti Ukraina gautų reikalingą pagalbą, ir pakvietė ES valstybių narių parlamentus padaryti tą patį. Mūsų sprendimas aiškus – kuo daugiau šalių priklausys ES, tuo saugesnė visa Europa. Jie taip pat paragino savo ir kitų ES šalių vyriausybes imtis praktinių žingsnių, kad šis Ukrainos siekis būtų įgyvendintas. Premjerė Ingrida Šimonytė siūsdama žinią apie Ukrainos narystę ES pasakė: tikiu, kad Lietuvos rankos bus tos, kurios atneš prie Europos vadovų stalo 28-ą kėdę Ukrainai.

Ukrainos noras įstoti į ES nėra naujas. Būtent tai žadėdamas prezidento rinkimus 2010 m. laimėjo Viktoras Janukovyčius. 2012 m. kovo 30 d. Ukraina ir ES pasirašė asociacijos sutartį, tačiau ES lyderiai nurodė ratifikuosiantys susitarimą tada, kai Ukraina imsis demokratinių reformų, susijusių su teisine sistema, įskaitant buvusios premjerės Julijos Tymošenko ir Jurijaus Lucenkos įkalinimą. Tuo metu V. Janukovyčius spaudė parlamentą priimti įstatymus, kurie atitiktų būtinus ES kriterijus. Dar 2009 m. Rytų Europos studijų centras ir Rytų geopolitikos studijų centras publikavo analizę, kodėl nesutariama dėl Ukrainos narystės ES. Pagrindine priežastimi įvardinami per dideli ES ir Ukrainos politikos skirtumai. Tuomet analitikai rašė, kad Ukrainos politinė sistemai vis dar būdingas, verslo ir valstybės struktūrų „suaugimas“ ir oligarchizacijos tendencijos.

Tačiau greitai Janukovičiaus pozicija pasikeitė ir 2013 m. Janukovyčius atmetė rengiamą ES asociacijos susitarimą, o vietoj to nusprendė siekti glaudesnių ryšių su Rusija. Tai sukėlė žmonių nepasitenkinimą, jie išėjo į gatves. Šie žiauriai malšinti protestai, dėl ko net žuvo civilių, žinomi Euromaidano vardu, tęsėsi beveik 4 mėnesius ir pasibaigė Janukovičiaus pabėgimu į Rusiją ir nušalinimu nuo Prezidento posto. Tuomet dar gyvas filosofas L. Donskis rašė, kad nėra daugiau tokių šalių, kurių gyventojai mirtų už Europą, o ukrainiečiai mirė vien dėl Europos idėjos.

Visa šia suirute pasinaudojo V. Putinas. 2014 m. Rusija aneksavo Krymą, pradėjo karinius veiksmus, sukurdami "sukilėlių" protestus Donbaso ir Luhansko teritorijose. Dėl to planus įstoti į ES teko atidėti. Tačiau 2019 m. prezidento rinkimus laimėjęs V. Zelenskis vis primindavo apie tokį Ukrainos norą bei Rusijos agresiją prieš jo šalį. Savo kalbose Jungtinėse Tautose vis ragino pasaulį imtis ryžtingesnių veiksmų dėl Rusijos vykdomos Krymo aneksijos.

Tebevykstant karui Ukrainoje, prašymus įstoti į ES taip pat teikia Moldova ir Sakartvelas.

Atgarsiai socialinėse medijose

Andrius Kubilius

/ Europarlamentaras

2022 03 11

Vadovų Taryba svarstė Ukrainos Prezidento Zelenskio pateiktą teisėtą prašymą pradėti Ukrainos priėmimo į Europos Sąjungą procedūrą ir padarė vienintelį galimą žingsnį - atidavė šią paraišką svarstyti Europos Komisijai ("The Council has acted swiftly and invited the Commission to submit its opinion on this application in accordance with the relevant provisions of the Treaties"). Tai nėra labai reikšmingas žingsnis, taip Vadovų Taryba turėtų elgtis su bet kurios Europos kontinento valstybės pateikta paraiška (turėtų atiduoti ją svarstyti Komisijai, kuri turi pateikti savo vertinimą ir išvadas), nes taip yra parašyta Europos Sąjungos Sutarties 49 straipsnyje: "Any European State which respects the values referred to in Article 2 and is committed to promoting them may apply to become a member of the

Union./.../The applicant State shall address its application to the Council, which shall act unanimously after consulting the Commission and after receiving the consent of the European Parliament, which shall act by a majority of its component members".

Dabar esminis sekantis veiksmas - Komisijos vertinimas ir išvada. Reikia tikėtis, kad Komisija pasistengs tai padaryti artimiausiu metu. Tai galima prognozuoti, prisimenant Komisijos Prezidentės Ursulos von der Leyen neseniai pasakytus žodžius, kad "Ukraine is one of us and we want them in EU".

Nors verta atsiminti, kad Europos Komisija gali patirti ir kai kurių ES šalių narių vadovų spaudimą neskubėti pateikti tokias išvadas, nes, kaip rašo "Politico", Olandijos Premjeras Mark Rutte po Tarybos posėdžio pabrėžė, kad "the Commission's assessment "will take time — months, maybe

years, before you get to anything.”

Be abejo, kiekvienas ES šalies vadovas ar Premjeras turi teisę į savo nuomonę ir sprendimus, kurie gali stabdyti visos Vadovų Tarybos sutarimą. Bet europiečiai, tame tarpe ir Europos Parlamentas, turi pilną teisę reikalauti, kad toks ES šalies vadovas būtų priverstas ateiti į Europos Parlamentą ir paaiškinti, kodėl jis stabdo visai Europai svarbų sprendimą. Premjerai ir Prezidentai turi atsiminti, kad pagal tos pačios Europos Sąjungos Sutarties 3 straipsnio 5 dalį Europos Sąjungos vertybė ir atsakomybė yra ir “solidarity and mutual respect among peoples”. Ukrainai reikia Europos Sąjungos solidarumo, tame tarpe ir Ukrainos narystės Europos Sąjungos klausimu. Solidarumas yra tokia pat svarbi europietiška vertybė, kaip demokratija ar teisės viršenybė, už kurių pažeidimus ES šalys jau yra baudžiamos. Nesolidarumas karo metu turėtų būti vertinamas taip pat, kaip teisės viršenybės pažeidimas.

Lietuva turi kovoti už Ukrainos greičiausią kelią į Europos Sąjungą, taip, kaip kovojome už savo kelią į Europos Sąjungą. Tam neužtenka, kad iškilmingai pareikštume, jog mes palaikome Ukrainos narystę. Mes privalome daryti žymiai daugiau: privalome kurti koalicijas ES viduje; privalome teikti pasiūlymus, kaip pagreitinti Ukrainos narystės procedūras; mes, kartu su bendraminčiais, privalome telkti Europiečių pilietinę visuomenę visoje Europoje ir apsunkinti kai kuriems valstybių lyderiams ar Premjerams politinį gyvenimą, jeigu jie nesugeba parodyti solidarumo su Ukraina.

Gitanas Nausėda

/ LR Prezidentas

2022 03 13

5 valandos sunkių ir įtemptų diskusijų, nusitęsusių į gilią naktį ir pagaliau rezultatas – iš esmės pradedama Ukrainos eurointegracijos procedūra.

Europos Vadovų Taryboje šiąnakt įsipareigojome efektyviai remti Ukrainos europinės integracijos kelią, o Europos Komisiją įgaliojome pateikti Ukrainos prašymo tapti ES nare vertinimą pagal galiojančias Sąjungos sutartis.

Kiek truks procesas – matysime, yra daug dalykų, kuriuos turėsime išspręsti, tačiau svarbiausia, kad politinė valia yra. Ukraina šiandien yra kovos už laisvę ir demokratiją simbolis ir ne žodžiais, o darbais rodo ryžtą pasirinkti savo vakarietišką kelią. Esu įsitikinęs - Ukrainos žmonės nusipelno žinoti, kad yra laukiami Europos Sąjungoje.

#KoliAšMiegojau, kaip ir galima buvo tikėtis, nieko #EVT (#EUCO) nenutiko - tradiciškai pavalgė ir padiskutavo iki išnaktų. Žinoma, mūsų prezidentas suskubo skelbti „istorinę pergalę“, bet čia jam POLITICO Europe truputi paaiškino, kaip yra iš tiesų: „Lietuvos prezidentas Gitanas Nausėda, kurio šalis pasisakė už tai, kad Ukrainos narystė ES būtų patvirtinta skubos tvarka, bandė šį rezultatą pristatyti kaip svarbų proveržį. „Istorinė naktis Versalyje“, – parašė jis tviteryje. "Po penkias valandas trukusių karštų diskusijų ES vadovai pasakė „taip“ Ukrainos eurointegracijai". Tačiau šis bendras „taip“ niekada nekėlė didelių abejonių. Konkretumai suvelti biurokratinėje kalboje.

Kalbant apie Ukrainos narystės prašymo nagrinėjimą, vadovų pareiškime buvo paminėtos ES sutarčių „atitinkamos nuostatos“. Tai leido šalims, palaikančioms Ukrainos narystės paraišką, skelbti savotišką pergalę, nes sutartyse nustatyta stojimo į bloką procedūra. Tačiau sutartyse taip pat nustatyta daug kitų dalykų, įskaitant narystės kriterijus ir tai, kad šalys gali įstoti į ES tik vienbalsiai pritarus visoms esamoms narėms."

Tai tiek...

**Gabrielius
Landsbergis**

/ Užsienio reikalų ministras

2021 10 14

Narystės ES perspektyva – mūsų moralinis įsipareigojimas Ukrainai

Ukrainos kova yra kova už laisvę ir demokratiją Europoje. Už Europos šalis vienijančias vertybes ukrainiečiai šiandien lieja savo kraują, todėl į jų prašymą dėl Europos Sąjungos narystės reikia atsakyti rimtais ir neatidėliotinais ES veiksmais. Tai yra mūsų moralinis įsipareigojimas Ukrainai ir jos žmonėms.

Viena iš pagrindinių mūsų su Ukrainos užsienio reikalų ministru Dmytro Kuleba aptariamų temų – Ukrainos kelias į ES šeimą ir galima pagalba šiuo klausimu. Narystės ES perspektyva Ukrainai yra itin svarbi politiniu, valstybiniu požiūriu, bet labiausiai reikalinga jos žmonėms, kiekvieną dieną iš visų jėgų besipriešinti Rusijos karinei agresijai.

Būtent jiems europinė ateitis dabar tapo išgyvenimo ir vilties klausimu.

ES valstybių ir vyriausybės vadovai kovo 11 d. Versalyje pabrėžė: ES nepaliks Ukrainos vienos, Ukraina priklauso Europos šeimai. Tai istorinis momentas. Tai laikas, kai turime veikti vieningai, aiškiai palaikyti Ukrainą ir jos siekį tapti ES nare. Mes, visa Lietuva, tvirtai remiame Ukrainos siekį stoti į ES. Suvokiame ir gerbiame visas procedūras, kurios pagal ES teisę reikalingos deryboms dėl narystės pradėti, bet manome, kad ypatingos aplinkybės reikalauja ryžtingų, išskirtinių sprendimų.

Versalio deklaracija – svarbi politinė žinia Ukrainai, bet turėtume sutartinai žengti tolesnį žingsnį ir kuo greičiau suteikti Ukrainai kandidatės statusą, tuo būdu aiškiai deklaruodami, kad Ukraina galės tapti visateise ES valstybė nare. Dar prieš Europos Komisijai pateikiant oficialią nuomonę, siekiant paspartinti procesą galima rengtis artimojo ir tolesnio laikotarpio žingsniams, pavyzdžiui, kurti išsamų reformų ir plėtros planą, skirtą nukreipti ir remti Ukrainą jos integracijos į ES kelyje.

Asociacijos susitarimas (AA), apimantis gilų ir visapusišką ES ir Ukrainos laisvosios prekybos režimą (Deep and Comprehensive Free Trade Areas, DCFTA), pasirašytą dar 2013 m. Lietuvai pirmininkaujant ES Tarybai, buvo itin svarbi integracijos į ES prielaida. Mes matome, kad Ukraina net nelaukdama pažado būti priima į ES jau atliko reikšmingų reformų, įskaitant didelės dalies ES acquis perkėlimą į nacionalinę teisę.

Iki šiol ES plėtros procesas vyko gana lėtai ir orientavosi į techninius dalykus. Ukraina jau 2014 m. išreiškė tvirtą norą ir pasirengimą tapti ES nare. Jau tada Ukrainos žmonės neabejodami rinkosi europinės integracijos kelią, o šiandien išgyvena lemiamą momentą, kai Europa turi imtis konkrečių

žingsnių įgyvendinti šią valią. Ukraina laukia aiškumo, turime tvirtai pritarti jų Europos siekiui ir tikslingsiems pastangoms. Tai mažiausia, ką galime padaryti.

Taigi suvienykimė jėgas ir siųskime pritarimo žinią Ukrainos žmonėms, labiausiai tiems, kurie šiuo sudėtingu laikotarpiu stengiasi išlaikyti šalies vientisumą, – ne tik kariams, bet ir politikams, valstybės tarnautojams ar administracijos darbuotojams, visiems ukrainiečiams. Aiški nuostata apie stojimo proceso pradžią jiems būtų didelė motyvacija ir suteiktų jėgų kovoti.

Ukrainai ir jos žmonėms skubiai reikia paramos. Rengimasis pradėti stojimo į ES procesą parodys ukrainiečiams, kad ES tiki jų pergale, o pergalę dažnai lemia pasitikėjimas ir viltis.

Tai ištrauka iš kovo 16 d. vykusios konferencijos – „Ukrainos narystės Europos Sąjungoje perspektyvos“ (Organizavo URM ir RESC).

Linas Kojala / Rytų Europos studijų centro direktorius
/ Vilniaus universiteto tarptautinių santykių ir politikos mokslų dėstytojas

2022 03 01

Ar gali Ukraina greitu metu praverti ES duris?

Zelenskis ne tik ryžtingai diriguoja valstybės gynybai, bet ir mato politinę galimybę išjudinti Ukrainos kelią ES link. Ypač tuo metu, kai griūna daugybė politinių stereotipų (neutrali Šveicarija ima taikyti griežtas sankcijas; Vokietija dramatiškai didina gynybos biudžetą; ES perka trečiajai valstybei letalinę ginkluotę ir pan.).

Standartinis atsakymas - Ukrainos laukia labai ilgas kelias narystės link. Bet ar tikrai taip?

Pabandykime apžvelgti Lietuvos atvejį kaip pavyzdį.

Lietuva Asociacijos susitarimą su ES sudarė 1995 m., o įstojo 2004 m. Ukraina iš esmės tokį patį Asociacijos susitarimą pasirašė iškart po Maidano, 2014 m. Ar tai reiškė narystę maždaug po dešimtmečio? Ne, nes Lietuva turėjo aiškią ES narystės perspektyvą ("padarykite namų darbus, įstosite į klubą"). Ir mes tą nuosekliai, žingsnis po žingsnio darėme, motyvuoti pirmiausiai būtent galutinio "prizo".

Tuo metu Ukrainai ES lyderiai atkakliai kartojo, kad Asociacijos susitarimas tėra "gera bendradarbiavimo galimybė ir puiki kryptis vidaus reformoms, tačiau anaipol ne pasiruošimas narystei". Kitaip tariant, neturėkit tokių lūkesčių.

Yra ir daugiau skirtumų: Lietuva pravėrė ES duris kartu su keliolika kitų šalių tuo metu, kai entuziazmas ES plėtrai buvo didelis. Dabar ES didžiosios šalys, tokios kaip Prancūzija, akcentuoja

būtinybę ne priimti daugiau narių, tačiau gilinti esamų valstybių tarpusavio integraciją (tradicinis balansas tarp "pločio ir gylio" ryškiai pakrypęs antrosios pusės link, dar daugiau - po integracijos gilinimo skeptikų ir plėtos entuziastų britų pasitraukimo).

Ukraina taip pat turėjo sisteminių bėdų, kurios mažiau aktualios Baltijos valstybėms (pvz., išsikerojusi oligarchija). Ukraina taip pat gerokai didesnė šalis, o tai reiškia potencialią gyventojų migraciją į Vakarų (skepsis Vakaruose atvykėliams, net trūkstant darbo jėgos, išaugęs) bei didesnį svorį ES institucijose (tiek dėl gyventojų skaičiaus, tiek dėl geografinio ES žemėlapiu pasistūmimo Vidurio ir Rytų Europos link). Galiausiai negalima pamiršti, kad Krymo aneksija ir Donbaso dalies okupacija net iki atviro karo buvo saugumo iššūkiai, kurie komplikuoja derybų potencialą.

Visi šie daugiau ar mažiau polit-techniniai argumentai, žinoma, nublanksta prieš patį Rusijos agresijos faktą, be aiškios stabilumo perspektyvos.

Winstonas Churchillis tikriausiai nesutiktų, kad to pakanka Ukrainos perspektyvoms nurašyti. "Jokia krizė neturėtų būti iššvaistyta veltui" (tokia citata priskiriama buvusiam britų premjerui). ES, NATO taip pat susikūrė po karo - iki tol vienijimosi idėjos nebuvo praktiškai sėkmingai įgyvendinamos. Reikėjo sukrėtimo.

Be to, atsakyti "ne" kariaujantiems ukrainiečiams - kone neįmanoma užduotis. Juk prašymas savo esme tvirtas, argumentuotas ir logiškas (šiandien Zelenskis Europos politikams akcentavo, jog "ukrainiečiai ne mažiau europiečiai, nei Jūs").

Nors staigi narystė vis tiek atrodo praktiškai nerealistiška, įmanomi tarpiniai žingsniai. Pavyzdžiui, kandidatės statusas. Tai "įvestų" Ukrainą į teisingą takelį, kurio realizacija praktiškoje atsidėtų laukiant okupantų atsitraukimo. Be to, tai galėtų suteikti papildomą impulsą ukrainiečiams kovai (Maidane buvo ES vėliavų jūra).

Kol kas ir kandidatės statusas susidurtų su politiniais kontrargumentais, ir jų netrūktų. Tačiau vadovėlių perrašymas kol kas nėra pasibaigęs. Lietuvos ir kitų pasiryžusių valstybių kryptingas darbas šia linkme kaip niekada aktualus.

Komentaras publikuotas autoriaus Facebook paskyroje.

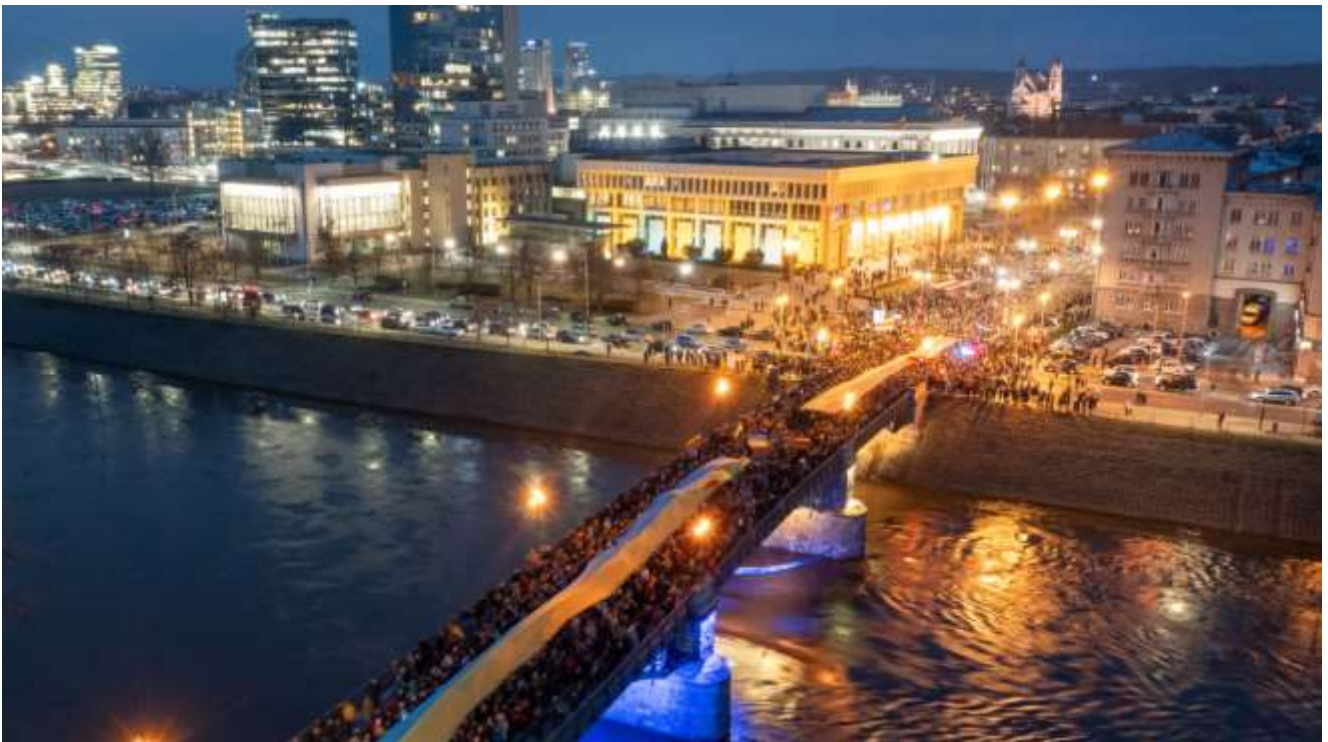
Ramūnas Vilpišauskas

„Dabar gauti Ukrainai ES kandidatės statusą svarbu simboline prasme, kad būtų palaikoma ukrainiečių dvasia, ypač tų, kurie dabar kaunasi su ginklu. Galima prisiminti 2014 m. Euromaidano įvykius, kuomet Kijevo gatvėse buvo daug ES vėliavų. Ukrainiečiai, nepatenkinti korupcija savo šalyje, politine padėtimi, oligarchų vyravimu, norėjo pokyčių ir juos siejo būtent su naryste ES, ką pasiekė kitos vidurio Europos šalys, įskaitant Baltijos šalis. Jų pavyzdys ukrainiečiams rodo veikiančią demokratine politinę sistemą, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimą ir ekonominę gerovę.“

Visą pokalbį galite klausyti ir [pažiūrėti čia](#).

Užduotys darbui su mokiniais:

- 1 Remdamiesi naujienlaiškio medžiaga, padiskutuokite, kodėl svarbi Ukrainai narystė ES karo akivaizdoje? Kokios mintys kyla matant Prezidento Zelenskio trumpą prašymą ir kalbą pasakytą Europos Parlamente?
- 2 Paskirstykite mokinius į dvi grupes: skeptikus ir Ukrainos narystės ES šalininkus. Paskatinkite išsakyti kuo daugiau argumentų.
- 3 Papasakokite apie Lietuvos kelią į NATO ir ES. Ką mokiniai žino? Papildykite jų žinias.
- 4 Pakalbėkite apie ES narystės (ir NATO) privalumus, kurie dar aktualesni karo kontekste.
- 5 Lietuva yra aktyvi Ukrainos narystės ES rėmėja. Aptarkite, kaip mokiniai vertina valstybės poziciją. Ar didžiuojasi Lietuvos elgesiu tarptautinėje erdvėje?

Akcija Nepriklausomybės aikštėje. Luko Balandžio nuotr. 15 min.lt